

ВІДГУК
офіційного опонента доктора юридичних наук, професора
Рядінської Валерії Олександрівни на дисертацію
Сидоренко Олексія Володимировича
«Адміністративно-правовий статус митних постів в Україні»,
яка подана на захист до разової спеціалізованої вченої ради
ДФ 55.051.006 у Сумському державному університеті, що подана на
здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право»
за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дисертаційного дослідження та її зв'язок з планами відповідних галузей наук

Актуальність наукового аналізу питань, що розкриті в дисертаційному дослідженні, обумовлена зростанням правопорушень митних правил за останні роки, що підтверджується також офіційними статистичними даними. Зокрема, у січні-березні 2019 року показник виявлених порушень склав 9,3 тис. вартістю 611 млн. грн, що порівняно з періодом за попередній рік більше на 30,2 %, а за перше півріччя 2020 року працівники Державної митної служби України виявили 7,2 тисяч правопорушень на понад 1 млрд грн, що свідчить про зростання кількості та вартості митних правопорушень, що завдає збитків економічним інтересам держави. Відповідно держава з метою мінімізації вказаних ризиків економічному розвитку зацікавлена у діяльності суб'єктів здатних належно запобігати, виявляти та припиняти порушення митних правил. Одним із таких суб'єктів без сумніву є митні пости, які хоча і входять до організації структури митниць, але виконують важливі функції безпосередньо в пунктах пропуску через митний кордон України. Вказане свідчить про доцільно періодичного моніторингу стану виконання митними постами своїх повноважень з метою виявлення прогалин їх адміністративно-правового статусу та вжиття заходів щодо їх мінімізації чи усунення.

Зважаючи на викладене вивчення адміністративно-правового статусу митних постів в Україні є актуальним питанням на сьогодні, оскільки навіть

на доктринальному рівні є лише декілька комплексних наукових праць присвячених дослідженню обраної автором теми дисертації.

Варто зазначити, що обрана тема дисертації відповідає положенням Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5; Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016–2020 роки, затвердженої Постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 р. Дисертація виконана у межах науково-дослідної теми Навчально-наукового інституту права Сумського державного університету «Розробка методики взаємодії правоохоронних органів України щодо протидії легалізації злочинних доходів» (номер державної реєстрації 0120U100474).

Найвагоміші наукові результати, що містяться в дисертації, та нові факти, одержані автором

Представлена Сидоренко О.В. наукова праця є одним із перших у вітчизняній юридичній науці адміністративного права комплексним правовим дослідженням адміністративно-правового статусу митних постів в Україні та визначення напрямків його удосконалення.

Наукова новизна обраної тематики сприяла тому, що дисертанту вдалося досягти значних наукових результатів про що свідчить відповідна кількість положень, які подаються для оприлюднення вперше, удосконалені та дістали подальшого розвитку. При цьому сам зміст дисертаційного дослідження дає підстави стверджувати про їх наукову обґрунтованість.

Зокрема науковою новизною вирізняються такі висновки автора.

По-перше, дисертантом сформульовано авторське розуміння понять «адміністративно-правовий статус митних постів в Україні» (с. 38), «адміністративно-правове регулювання діяльності митних постів в Україні» (с. 59), «взаємодія митних постів в Україні з іншими суб'єктами» (с. 136).

По-друге, в роботі удосконалено поняття повноважень митних постів в Україні під яким, зважаючи на зміст дисертації, пропонується розуміти

обумовлену структурою і призначенням митних постів України сукупність закріплених національним законодавством їх прав та обов'язків щодо здійснення ними завдань митних органів держави у сфері митного контролю, та їх класифікація за змістом. Крім того дисертантом на підставі аналізу повноважень митних постів в Україні зроблено висновок, що останні здійснюють адміністративну діяльність, спрямовану на спрощення митних процедур, запобігання вчиненню порушень митних правил, їх виявлення та припинення та реалізують адміністративну діяльність через заходи адміністративного попередження і адміністративного припинення (с. 85–86).

По-третє, з'ясовано, що митні пости в Україні реалізують правозастосування через правоохоронну форму діяльності, мають право здійснювати заходи адміністративного попередження і адміністративного припинення, а також уповноважені застосовувати адміністративний примус. Автор також зазначає, що специфіка правозастосування митних постів в Україні полягає у тому, що вона має державно-владний, підзаконний характер, здійснюється з дотриманням принципів законності, верховенства права, справедливості, доцільності, обґрунтованості, гласності (с. 97).

По-четверте, узагальнено особливості взаємодії митних постів в Україні з іншими суб'єктами: 1) взаємодія митних постів з іншими суб'єктами може бути внутрішньосистемною, зовнішньосистемною та міжсистемною; 2) митні пости взаємодіють з широким переліком суб'єктів – органи державної влади, органи місцевого самоврядування, правоохоронні органи, громадяни; 3) метою взаємодії митних постів з іншими суб'єктами є запобігання, виявлення, припинення порушень митних правил, удосконалення діяльності митних постів; 4) взаємодія митних постів з іншими суб'єктами може здійснюватися за такими напрямками – надання адміністративних послуг, протидія та боротьба з контрабандою, захист прав інтелектуальної власності; 5) на сьогодні відсутній спільний підзаконний акт Державної митної служби України, Державної податкової служби України, Національної поліції України та Державної прикордонної служби України,

який би регламентував напрямки, форми та рівні взаємодії митних органів та правоохоронних і контролюючих органів; 6) найбільш поширеною формою взаємодії митних постів та інших суб'єктів залишається інформаційний обмін (с. 136–137).

По-п'яте, удосконалено перелік критеріїв оцінювання ефективності діяльності митних постів в Україні, який дисертантом сформульовано наступним чином: 1) стан законодавчого забезпечення діяльності митних органів та суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності; 2) співвідношення витрат на утримання митних органів та відсоток забезпеченої ними дохідної частини бюджету; 3) рівень корупції у діяльності митних органів; 4) професіоналізм співробітників митних органів; 5) стан співпраці митних органів на національному і міжнародному рівнях; 6) рівень довіри бізнесу та пересічних громадян до митних органів; 7) рівень автоматизації митних процедур (с. 171–172). Водночас автором запропоновано закріпити вказані критерії постановою Кабінету Міністрів України, але безпосередньо в положеннях про митні пости закріпити наступне: «з метою визначення ефективності виконання митними постами покладених на них завдань у сфері реалізації митної справи в Україні періодично проводиться оцінювання їх діяльності за закріпленими законом критеріями» (с. 181).

По-шосте, у роботі вперше запропоновано доповнити організаційну структуру митних постів в Україні оперативно-розшуковими відділами, зважаючи на реорганізацію митниць в прикордонних регіонах, де високий ризик контрабанди товарів та інших порушень митних правил (с. 192).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації

Грунтований аналіз дисертації та опублікованих праць Сидоренко О.В. дає можливість констатувати, що наукові положення та висновки роботи належно обґрунтовані.

Достовірність сформульованих у дисертації положень обумовлена поставленою метою та визначеними завданнями, структурою дисертаційної

роботи, яка дозволила чітко та широко висвітлити адміністративно-правовий статус митних постів в Україні.

Науковий аналіз характеризується належним методологічним та науковим інструментарієм, аргументованістю сформульованих висновків та пропозицій, власним баченням напрямків вирішення існуючої проблеми.

Особливо варто відзначити інформаційну та емпіричну основу дисертаційного дослідження, до якої увійшли узагальнення практики діяльності митних органів України, довідкові видання, а також статистичні матеріали.

Позитивно можна оцінити й науково-теоретичне підґрунтя дисертації, а саме 257 джерел, серед яких наукові праці фахівців у галузі філософії, загальної теорії держави і права, адміністративного права, фінансового права, інших галузевих правових наук, зокрема зарубіжних дослідників, міжнародні договори й угоди, акти національного законодавства, законопроекти, законодавство зарубіжних держав. Зазначений обсяг використаних джерел свідчить про ґрунтовне опрацювання проблеми і високий рівень підготовки автора.

Значення для науки і практики отриманих результатів

Одержані Сидоренко О.В. в процесі дисертаційного дослідження результати можуть бути використані для вдосконалення концептуальних положень юридичної науки та є практично корисними для реформування національного законодавства.

Сформульовані й обґрунтовані в дисертації висновки та положення можуть бути використані в науково-дослідній сфері – для розробки подальших напрямків удосконалення адміністративно-правового статусу митних постів в Україні. Необхідними наукові доробки Сидоренко О.В. є також для правозастовної сфери, зокрема вони можуть бути використані для удосконалення діяльності митних постів України. Більше того відповідно до актів впровадження висновки та пропозиції дисертаційного дослідження вже враховані у діяльності Сумської районної державної адміністрації. Також

висновки та положення дисертації можуть бути використані в освітньому процесі – під час проведення занять та підготовки навчально-методичної літератури із дисциплін «Адміністративне право» й «Судові та правоохоронні органи».

Оцінка змісту дисертації та її завершеність

Структурні частини дисертації належно висвітлені та відповідають темі та меті дослідження. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, що містить десять підрозділів, висновків до розділів та загальних висновків і списку використаних джерел.

У вступі достатньо обгрунтовано актуальність проблеми, чітко сформульовано мету, яка корелює з темою дослідження та конкретизується в завданнях, окреслено об'єкт і предмет роботи, вказано методи дослідження, практичне значення дисертації, апробацію результатів та структуру дослідження.

У першому розділі автор розкрив теоретико-правові засади діяльності митних постів у структурі Державної митної служби України, зокрема спершу визначив історичні періоди становлення та діяльності митних постів в Україні, далі запропонував визначення поняття «адміністративно-правовий статус митних постів в Україні», з'ясував особливості адміністративно-правового статусу останніх, розкрив зміст адміністративно-правового регулювання діяльності митних постів в Україні та класифікував джерела такого регулювання.

Другий розділ дисертаційного дослідження автором присвячено безпосередньо специфіці адміністративно-правового статусу митних постів в Україні. Окрему увагу дисертантом зроблено на особливостях повноважень митних постів в Україні, характеристиці правозастосування у їх діяльності, юридичній відповідальності співробітників митних постів, взаємодії останніх з іншими державними органами та громадянами України.

У третьому розділі автор розглядає досвід зарубіжних держав щодо організації та діяльності митних органів, розкриває питання оцінювання

ефективності діяльності митних постів в Україні та формулює напрямки удосконалення адміністративно-правового статусу митних постів в Україні. Зокрема, узагальнено зарубіжний досвід щодо організації та діяльності митних органів (Польща, Німеччина, Франція, Литва, США), удосконалено перелік критеріїв оцінювання ефективності діяльності митних постів та запропоновано напрямки удосконалення повноважень митних постів, юридичної відповідальності співробітників митних постів, взаємодії останніх з іншими суб'єктами тощо.

Висновки логічно відображають наведені в дисертації аргументи по кожному із поставлених авторкою завдань спрямованих на досягнення загальної мети роботи.

Дисертація належно оформлена. Стиль мови враховує вимоги, які ставляться до такого виду наукових робіт. Чітку логічну структурованість роботи забезпечують відповідні висновки та узагальнення. Дисертаційне дослідження характеризується єдністю змісту, цільовою спрямованістю та є особистими внеском авторки у сучасну правову науку.

Позитивно слід відмітити кількість наукових публікацій автора та апробацію результатів дисертаційного дослідження. Результати дисертації висвітлено в 6 наукових статтях в фахових виданнях України та зарубіжних держав та 4 тезах наукових публікацій на конференціях, круглих столах, семінарах. Загалом вважаю, що дисертаційне дослідження пройшло належну апробацію, а також є завершеною та самостійною науковою працею.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Загалом позитивно оцінюючи дисертацію Сидоренко О.В., все ж таки необхідно відзначити наявність деяких дискусійних аспектів.

1. На с. 47 дисертант звертає увагу, що адміністративно-правовий статус складається з елементів, які в сукупності визначають місце митних постів у системі суб'єктів адміністративного права та механізмі держави, а також виділяє особливості адміністративно-правового статусу митних постів. Водночас у дисертаційній роботі не визначено місце та особливості статусу

митних постів у системі інтегрованого управління кордонами, що є важливим зважаючи на прийняття урядом у липні 2019 року Національної стратегії інтегрованого управління кордонами до 2025 року

2. Потребує узгодження поняття адміністративно-правового статусу митних постів в Україні, під яким запропоновано розуміти комплексну категорію, яка охоплює їх компетенцію, повноваження, організаційну структуру, юридичні гарантії та юридичну відповідальність, які в сукупності визначають місце митних постів у системі суб'єктів адміністративного права та механізмі держави (с. 60–61) та доцільність включення до змісту Розділу 2, що має назву «Специфіка адміністративно-правового статусу митних постів у структурі Державної митної служби України» підрозділу присвяченого взаємодії митних постів з іншими суб'єктами (с. 117–137). Так як визначення адміністративно-правового статусу митних постів як комплексна категорія, зважаючи на наведену позицію автора, не охоплює взаємодію.

3. У висновках до підрозділу 3.1 дисертаційної роботи присвяченого дослідженню досвіду зарубіжних держав щодо організації та діяльності митних органів, автор робить висновок, що такий досвід для України має значення в аспекті налагодження взаємодії з митними органами зазначених держав та запозичення ефективних механізмів контролю за ефективністю діяльності митних органів (с. 149), водночас не вказуються держави досвід яких може бути дійсно корисним для України. Відповідно вказана позиція потребує конкретизації

4. На с. 171–172 дисертантом узагальнено перелік критеріїв за якими на його думку необхідно оцінювати ефективність діяльності митних постів в Україні. Втім робота значно б виграла якби автор в межах підрозділу присвяченого питанню оцінюванню ефективності діяльності митних постів в Україні визначив суб'єктів на які законодавством було б покладено завдання щодо проведення такого оцінювання.

Висловлені зауваження і побажання мають дискусійний характер та суттєво не впливають на позитивну оцінку виконаного Сидоренко Олексія Володимировича дисертаційного дослідження.

Висновок

Вважаю, що дисертація на тему «Адміністративно-правовий статус митних постів в Україні», яка підготовлена за спеціальністю 081 «Право» відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та Постанови Кабінету Міністрів України № 167 від 06.03.2019 р. «Про затвердження Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», а її автор – Сидоренко Олексій Володимирович, заслуговує на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

ОФІЦІЙНИЙ ОПОНЕНТ:

Завідувач лабораторії проблем правового та організаційного
забезпечення діяльності Міністерства

Державного науково-дослідного інституту

Міністерства внутрішніх справ України,

доктор юридичних наук, професор

Валерія РЯДІНСЬКА

Згідно з рішенням В.О. Заскорухо
першого заступника керівника ДД
МВС
Згідно з рішенням В.О. Заскорухо
першого заступника керівника ДД
МВС